

31 stycznia 2020 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁANIA RZECZNIKA AKADEMICKIEGO

DS. STUDENCKICH I PRACOWNICZYCH

w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.

Spis treści:

Kontekst	2
Sprawozdanie z działań.....	2
Kompetencje	2
Profilaktyka konfliktów i promocja ADR.....	2
Współpraca krajowa i zagraniczna	5
Bezpośrednie działania pomocowe.....	8
Liczba zgłoszeń.....	8
Wnioskodawcy.....	10
Tematyka spraw	14
Podjęte działania	17
Sygnalizacje	18
Podsumowanie	19

Kontekst

Stanowisko Rzecznika Akademickiego zostało powołane *Zarządzeniem nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 sierpnia 2011 r. w sprawie powołania na Uniwersytecie Warszawskim Rzecznika Akademickiego* (dalej: *Zarządzenie nr 30*). Z dniem 1 listopada 2011 r. stanowisko to objęła Anna Cybulko. Z końcem września 2012 r. Anna Cybulko została powołana na stanowisko na drugą kadencję (pierwszą pełną, tj. czteroletnią), obejmującą okres od 1 października 2012 r. do 1 października 2016 r. Z dniem 1 października 2016 r. Anna Cybulko została powołana na drugą pełną kadencję, trwającą do 30 września 2020 r.

Niniejsze sprawozdanie jest sporządzone w oparciu o zapis § 11 *Zarządzenia nr 30*, zgodnie z którym: „Rzecznik do dnia 31 stycznia każdego roku przedstawia Rektorowi na piśmie sprawozdanie ze swojej działalności”.

Sprawozdanie z działań

Kompetencje

W 2019 roku działania prowadzone były zgodnie z zasadami i procedurami wypracowanymi w latach ubiegłych i obejmowały wszystkie obszary kompetencji Rzeczniczki akademickiej wskazane w *Zarządzeniu nr 30*.

Podstawowe obszary działalności to:

- Profilaktyka konfliktów i promocja ADR, w tym: promocja środowiska pracy i studiów wolnego od dyskryminacji i mobbingu oraz działanie na rzecz wzmocnienia równości i różnorodności.
- Współpraca krajowa i zagraniczna na rzecz promocji i rozwoju ADR oraz wzmocnienia równości i różnorodności.
- Bezpośrednie działania pomocowe - interwencja w zgłaszanych sprawach problemowych.
- Działalność sygnalizacyjna (*whistleblowing*) oraz proponowanie systemowych rozwiązań rozwojowych i naprawczych.

Profilaktyka konfliktów i promocja ADR

W ramach wspierania rozwoju alternatywnych metod rozwiązywania sporów wewnątrz uczelni oraz promocji środowiska pracy i studiów wolnego od

dyskryminacji i mobbingu Rzeczniczka akademicka podejmowała w 2019 roku następujące proaktywne działania promocyjne i edukacyjne:

1. Ombudsman wraz ze swoim Zespołem, Biurem Promocji UW oraz Specjalistką ds. równouprawnienia dr hab. Julią Kubisą, zaangażowała się w przygotowanie kampanii promocyjno - informacyjnej „Równoważni” skierowanej do społeczności Uniwersytetu Warszawskiego, której celem jest podkreślenie, że na Uniwersytecie Warszawskim nie ma miejsca na dyskryminację, a osoby, które jej doświadczają znajdą wsparcie na uczelni. Kampania jest częścią działań realizujących program Europejskiej Karty Naukowca i strategii HR Excellence in Research na UW. Strategia zakłada realizację działań w obszarze równego traktowania i zwiększenia wiedzy i świadomości w dziedzinie antydyskryminacji.
2. Rzeczniczka akademicka wraz z zespołem kontynuowała cykliczne działania mobilnego punktu informacyjnego, którego celem jest edukacja i upowszechnianie wiedzy na temat instytucji pomocowych działających na terenie naszej Uczelni. W 2019 roku adresatem działań były Wydziały: Zarządzania, Pedagogiczny oraz Lingwistyki Stosowanej. Celem spotkań było upowszechnienie wiedzy na temat Rzeczniczki akademickiej ds. studenckich i pracowniczych (Ombudsmana) oraz innych instytucji pomocowych działających na terenie naszej Uczelni. Pracownicy Zespołu Rzeczniczki akademickiej wraz z pracownikami Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji UW udzielali informacji na temat kompetencji poszczególnych instytucji, sposobów uzyskiwania wsparcia, metody zgłaszania spraw, miejsc i terminów dyżurów, etc.
3. We wrześniu 2019 r. Rzeczniczka akademicka przeprowadziła wraz ze swoim Zespołem warsztaty pod tytułem „Prawny kontekst pracy psychologa w akademickim centrum pomocy psychologicznej”. Warsztat skierowany był do pracowników Centrum Pomocy Psychologicznej UW i Centrum Pomocy Psychologicznej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Celem spotkania było przedstawienie obowiązków i ograniczeń prawnych w pracy psychologa z klientem oraz wypracowanie optymalnych praktyk i rozwiązań dla pracy psychologów Centrum Pomocy Psychologicznej UW.
4. W ramach działań w obszarze edukacji równościowej i przeciwdziałania dyskryminacji na Uniwersytecie Warszawskim - Rzeczniczka akademicka wraz ze Specjalistką ds. równouprawnienia dr hab. Julią Kubisą współorganizowała cykl spotkań poświęconych realizacji polityki równościowej dla Uniwersytetu Warszawskiego. W spotkaniach uczestniczyli Pełnomocznik Rektora ds.

Rozwoju Zarządzania Zasobami Ludzkimi, przedstawiciele Biura Współpracy z Zagranicą, Biura Promocji, Biura ds. Osób Niepełnosprawnych, Biura Prawnego, Biuro Realizacji Zintegrowanego Programu Rozwoju Uniwersytetu Warszawskiego, Biura ds. Jakości Kształcenia, Biura Projektów Strukturalnych.

5. W toku 2019 r. Rzeczniczka akademicka wspierała Specjalistkę ds. równouprawnienia w toczących się pracach nad przygotowaniem Planu Równości Płci (*GEP – Gender Equality Plan*) dla Uniwersytetu Warszawskiego oraz Planów Równości Płci (GEP) dla trzech jednostek pilotażowych: Wydziału Prawa i Administracji, Wydziału Nauk Ekonomicznych i Wydziału Fizyki. Do końca 2019 r. gotowe były projekty planów, które w 2020 r. miałyby być poddane konsultacjom, a następnie uchwalone.
6. Rzeczniczka akademicka wraz ze Specjalistką ds. równouprawnienia przygotowały projekt dokumentu wskazującego rekomendowany sposób zachowania pracowników Uniwersytetu w przypadku gdy członkowie społeczności akademickiej doznali poza uczelnią aktów nienawiści na tle dyskryminacyjnym („Instrukcja postępowania w przypadku pobicia i innych aktów nienawiści na tle dyskryminacyjnym wobec studentów, doktorantów lub pracowników UW”). Instrukcja ma zostać wprowadzona w życie na mocy Zarządzenia JM Rektora UW.
7. Od drugiej połowy 2019 r. Ombudsman bierze udział w intensywnych pracach nad stworzeniem procedury przeciwdziałania molestowania seksualnego oraz - bardziej ogólnej - procedury antydyskryminacyjnej. Do końca 2019 r. gotowe były projekty obu tych dokumentów, które aktualnie znajdują się na etapie konsultacji wewnętrznych z ekspertami uniwersyteckimi w zakresie tej tematyki.
8. Rzeczniczka akademicka współpracuje z licznymi jednostkami organizacyjnymi i ciałami kolegialnymi działającymi na uczelni. Współpraca obejmuje wzajemne przesyłanie spraw w ramach kompetencji, a także wspólne rozwiązywanie problemów i szukanie adekwatnych rozwiązań. W roku 2019 Rzeczniczka akademicka współpracowała m.in. z:
  - Specjalistką ds. równouprawnienia na Uniwersytecie Warszawskim, dr hab. Julią Kubisą.
  - Komisją ds. Przeciwdziałania Mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim powołaną Zarządzeniem Rektora nr 65 z dnia 22 czerwca 2018 roku w obszarze przeciwdziałania mobbingowi na uczelni oraz koordynatorką ds.

przeciwdziałania mobbingowi na Uniwersytecie Warszawskim Magdaleną Miksa.

- Komisją Rektorską ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji - przy okazji interwencji w sprawie skarg na dyskryminację pracowników lub studentów.
- Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji, m.in. w obszarze prowadzenia mediacji.
- Biurami Uniwersytetu Warszawskiego, w szczególności: Biurem Promocji, Biurem Współpracy z Zagranicą, Biurem Spraw Studenckich, Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych.
- Przedstawicielami samorządu studenckiego, w szczególności z Odwoławczą Komisją Stypendialną, Zarządem Samorządu Studentów, Zarządem Samorządu Doktorantów, Rzecznikiem/Rzeczniczką Praw Studenta oraz Konsultantką ds. Przemocy Seksualnej w zespole Rzeczniczki Praw Studenta.
- Studenckimi kołami naukowymi i organizacjami studenckimi m.in Kołem Naukowym Queer oraz SKN im. Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit.
- Przedstawicielami Rad Mieszkańców Domów Studenckich.

Współpraca krajowa i zagraniczna

W ramach kontaktów krajowych Rzeczniczka akademicka współpracuje z innym Ombudsmanami z polskich uczelni, m.in. z Bartłojem Chłudzińskim, Rzecznikiem akademickim na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, Michałem Czapskim, Rzecznikiem akademickim z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Sławomirem Gliniański, Rzecznikiem Praw Studenta Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Katarzyną Jurzak, Pełnomocniczką Rektora ds. Bezpieczeństwa studentów i doktorantów z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Począwszy od trzeciego kwartału 2019 r. Rzeczniczka akademicka oraz Specjalistka ds. równouprawnienia na UW wraz z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich przygotowują międzynarodową konferencję pt. „Przeciwdziałanie molestowaniu seksualnemu w środowisku akademickim – w kierunku standardów i procedur”, która ma mieć miejsce 16 marca 2020 r. na Uniwersytecie Warszawskim.

Rzeczniczka akademicka reprezentuje także Uniwersytet Warszawski na wydarzeniach organizowanych przez instytucje centralne: konferencjach, seminariach

czy spotkaniach eksperckich. Wśród ważniejszych działań krajowych w roku 2019 warto wskazać:

- Wystąpienie w Panelu Dyskusyjnym „Etyka w mediacji”, który odbył się w siedzibie Konfederacji Lewiatan. Panel organizowany był w ramach projektu „Centrum Arbitrażu i Mediacji – Koordynator przy Konfederacji Lewiatan” (kwiecień 2019).
- Udział Anny Cybulko i Magdaleny Miksa w Seminarium Rzeczników akademickich, które odbyło się na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Seminarium poświęcone było prezentacji instytucji rzecznika i mediatora na gruncie nowej ustawy jak również dyskusji o możliwościach współpracy w ramach Federacji UW i WUM (maj 2019).
- Udział w debacie NKN Forum – „Ścieżki kariery – rozwój kadr szkolnictwa wyższego i nauki” zorganizowanej na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Było to czwarte z cyklu ogólnopolskich spotkań środowiskowych, zainicjowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stanowiących platformę dialogu oraz wymiany doświadczeń w zakresie najważniejszych aspektów i możliwych rozwiązań dotyczących wdrażania nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (lipiec 2019).
- Wizyta Rzeczniczki akademickiej i jej zespołu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Udział w spotkaniu mającym na celu współpracę i wymianę doświadczeń w zakresie prac prowadzonych przez Komisję rektorską na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu mających na celu opracowanie procedur na wypadek molestowania i molestowania seksualnego (październik 2019).

Współpraca zagraniczna Rzeczniczki akademickiej obejmowała w 2019 r. cztery główne obszary: realizację międzynarodowego projektu „Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position (AESOP)”, współpracę z European Network of Ombudsperson in Higher Education, działania mające na celu wspieranie nowych rozwiązań równościowych na Uniwersytecie Warszawskim oraz rozwijanie partnerstwa w ramach sojuszu 4EU+. Poniżej krótki przegląd najważniejszych działań wpisujących się we wskazane obszary.

Od 2014 r. Rzeczniczka akademicka uczestniczy w realizacji międzynarodowego projektu „Advocacy Establishment for Students through Ombudsman Position (AESOP)” finansowanego przez Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, (EACEA) działającą w imieniu Komisji Europejskiej, którego partnerem jest Uniwersytet Warszawski. Liderem projektu jest Akaki Tsereteli State University w Kutaisi w Gruzji, a celem projektu jest stworzenie instytucji Ombudsmana na

wybranych uczelniach gruzińskich, ukraińskich i azerbejdzańskich w oparciu o wzorce z krajów partnerskich, w tym m.in. Uniwersytetu Warszawskiego. W toku realizacji projektu Rzeczniczka akademicka i przedstawicielki jej Zespołu wzięły udział w następujących wydarzeniach: spotkanie robocze w Kijowie na Ukrainie poświęcone koordynacji, planowaniu i kontroli jakości projektu (udział: Anna Cybulko, termin: kwiecień 2019), spotkanie robocze w Baku w Azerbejdżanie poświęcone wstępnej ewaluacji wyników projektu (udział: Magdalena Miksa oraz Elżbieta Felkner, termin: maj 2019), konferencja w Kutaisi w Gruzji podsumowująca projekt (udział: Anna Cybulko, Agnieszka Siedlecka - Andrychowicz z Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów na WPiA UW, termin: lipiec 2019). Projekt został zakończony w III kwartale 2019 r. Efektem projektu jest powołanie stanowiska Ombudsmana na dziewięciu uczelniach z Azerbejdżanu, Gruzji i Ukrainy.

Niemal od początku swojej działalności Rzeczniczka akademicka jest aktywnym członkiem europejskiej organizacji zrzeszającej rzeczników akademickich (European Network of Ombudsman in Higher Education - ENOHE), w ramach której intensywnie współpracuje z ombudsmanami europejskimi w celu wymiany doświadczeń, superwizji i budowy nowych rozwiązań instytucjonalnych. W dniach 26 – 28 czerwca 2019 r. Rzeczniczka akademicka wzięła udział w konferencji ENOHE (the European Network of Ombudsmen in Higher Education) pod tytułem „Defending and Protecting Rights within Higher Education: Stocktaking, Looking Ahead” („Ochrona i obrona praw w szkolnictwie wyższym: Przegląd i najbliższe perspektywy”) zorganizowaną przez Uniwersytet w Leon, na której zaprezentowała wystąpienie pt. „Is small (really always) beautiful? On different ways of complaint handling in large and not quite so large institutions“ (wystąpienie wspólne z Josefem Leidenfrostem (Office of the Austrian Student Ombudsman, Vienna, Austria), oraz Felicity Mitchell (Office of the Independent Adjudicator for Higher Education, Reading, UK). W wyniku wyborów dokonanych przez walne zgromadzenie członków ENOHE z dniem 27 czerwca 2019 roku Anna Cybulko została powołana na członka Zarządu ENOHE i objęła funkcję skarbnika.

Rzeczniczka akademicka rozwijała kontakty zagraniczne mające na celu zbieranie wiedzy i dobrych praktyk wpierających wprowadzanie na Uniwersytecie Warszawskim nowych rozwiązań na rzecz równości, różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji. Elementem współpracy były m.in. wizyty studyjne. We wrześniu 2019 r. Rzeczniczka akademicka wraz ze Specjalistką ds. równouprawnienia na UW dr hab. Julią Kubisą gościły w Trinity College w Dublinie, który jest koordynatorem projektu SAGE (Systemic Action for Gender Equality). W ramach projektu SAGE opracowano i wdrożono działania na rzecz równości płci na siedmiu europejskich uniwersytetach. Celem wizyty było poznanie regulacji,

procedur i dobrych praktyk w obszarze równości i inkluzyjności, które mogłyby być stosowane także na UW. Rzeczniczka akademicka wzięła także udział w Seminarium prawnym na temat niedyskryminacji i równości płci, zorganizowanym w Brukseli przez European Network of Legal Experts in Gender Equality and Non - discrimination działającego na potrzeby Komisji Europejskiej.

Działając na rzecz rozwijania współpracy w ramach 4EU+ w październiku 2019 r. Rzeczniczka akademicka miała przyjemność gościć pana Gada Køhlerta, ambasadora studentów na Uniwersytecie w Kopenhadze (UCPH). Celem spotkania było omówienie współpracy w ramach ENOHE (Europejskiej Sieci Ombudsmanów w Szkolnictwie Wyższym) oraz wymiana doświadczeń zawodowych i dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów studentów jako uniwersytetów partnerskich w ramach Sojuszu 4EU+.

Bezpośrednie działania pomocowe

Rzeczniczka akademicka realizuje obowiązki wynikające z *Zarządzenia nr 30*, zgodnie z którym do jej zadań należy pomoc osobom indywidualnym i jednostkom organizacyjnym Uniwersytetu w rozwiązywaniu sporów i konfliktów oraz w radzeniu sobie z naruszeniami zasad życia akademickiego. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne obrazujące ilość, typ i przekrój tematyczny spraw które wpłynęły do Rzeczniczki akademickiej w 2019 roku. W statystykach przedstawiono również ilość i rodzaj podjętych działań.

Liczba zgłoszeń

W 2019 roku do Rzeczniczki akademickiej zgłoszono 240 spraw. 12 spraw było kontynuacją z roku poprzedniego. Szczegółowe dane nt. wpływu spraw oraz dynamiki zmian przedstawia Tabela nr 1 oraz Wykres nr 1 przedstawione poniżej.

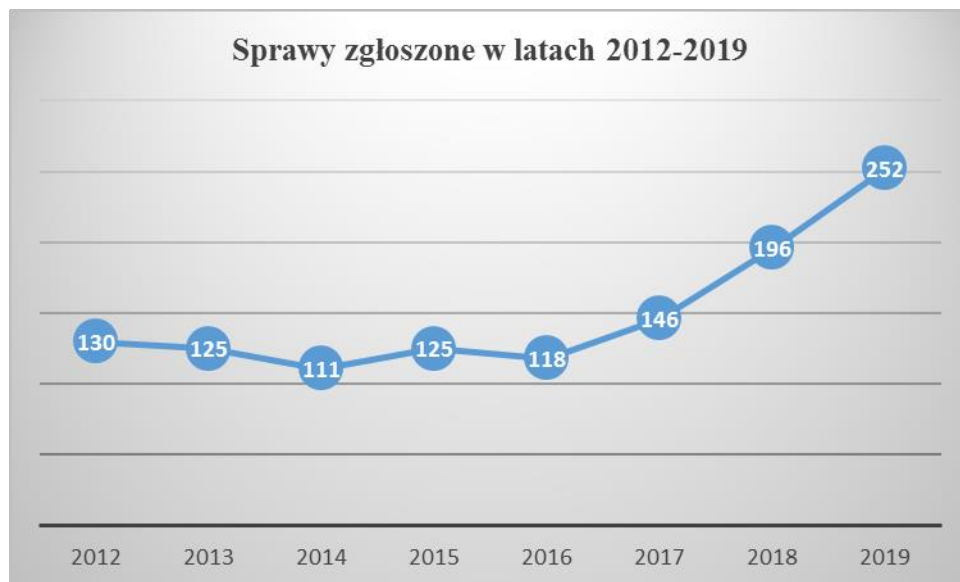
Tabela nr 1. Wpływ spraw w latach 2012 – 2019.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba zgłoszonych spraw	130	125	111	125	118	146	196	252
-- sprawy z roku bieżącego	130	114	103	119	111	134	185	240
-- sprawy kontynuowane z roku poprzedniego		11	8	6	7	12	11	12

Wykres nr 1. Dynamika wpływu spraw w latach 2012 – 2019.

Jak wskazują zaprezentowane dane, dynamika wpływu spraw ma w dalszym ciągu tendencję wzrostową. Od roku 2018 liczba zgłoszeń wzrosła o blisko 30 %, zaś licząc od roku 2017 – aż o ponad 70 %. Wydaje się, że do przyczyn wzrostu liczby zgłoszeń można zaliczyć zarówno z roku na rok powszechniejszą wiedzę o możliwości uzyskania pomocy ze strony Rzeczniczki akademickiej, jak i oddziaływanie kampanii promocyjnej „Równoważni”, podkreślającej, że na Uniwersytecie Warszawskim nie ma miejsca na dyskryminację, a osoby, które jej doświadczają, znajdą wsparcie na uczelni. Na wzrost liczby problemów, a co za tym idzie także zgłoszeń, mógł również wpłynąć trudny okres przeprowadzania uczelni przez zmiany związane z reformą 2.0.

Na 252 zgłoszone sprawy przypada 38 spraw, w których nie podjęto działań gdyż umówione spotkania nie doszły do skutku w wyniku anulowania, niestawiennictwa interesanta na spotkaniu lub braku odzewu na zaproszenie. Z 38 spraw 68% stanowiły zgłoszenia studenckie, a 32 % pracownicze.

Podobnie jak w roku wcześniejszym liczba zgłaszanych spraw była w istotnym stopniu zależna od kalendarza akademickiego. Zdecydowanie najwięcej zgłoszeń odnotowano w trakcie sesji egzaminacyjnych (w styczniu i czerwcu) oraz na przełomie roku akademickiego (w październiku). Poniżej zamieszczono wykres prezentujący zestawienie zgłoszonych spraw według kolejnych miesięcy.

Wykres nr 2. Zestawienie zgłoszonych spraw według kolejnych miesięcy.

Wnioskodawcy

Zgodnie z § 4 Zarządzenia nr 30 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego podjęcie czynności przez Rzecznika następuje:

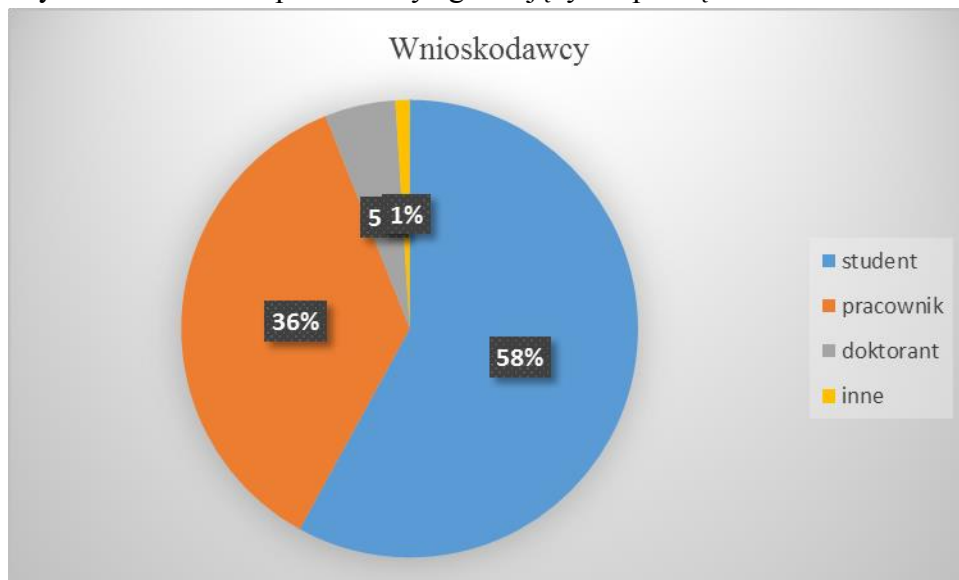
- po zgłoszeniu się ze sprawą zainteresowanego członka społeczności akademickiej,
- na wniosek organów samorządu studentów lub doktorantów,
- na wniosek Rektora,
- z własnej inicjatywy.

Najczęściej sprawy zgłaszają do Rzeczniczki akademickiej sami zainteresowani (232 przypadki), którzy prezentują swoje problemy indywidualnie lub grupowo. Problemy bywają zgłaszane także przez bezpośrednich przełożonych bądź przez przedstawicieli władz danej jednostki (18 przypadków), proszących o wsparcie w analizie i diagnozie problemu, bądź podjęcie bezpośrednich działań interwencyjnych w sprawie. Zdarzyły się sprawy zgłaszane przez krewnych (2 przypadki).

Wśród osób zgłaszających problem ponad połowa to studenci, a nieco mniej niż 40 % to pracownicy: naukowcy, administracyjni i naukowo-techniczni. Tylko 5 % zgłoszeń pochodzi od doktorantów (szczegółowy rozkład zgłoszeń przedstawia Wykres nr 3).

Wykres nr 3. Udział procentowy zgłaszających sprawę.

W porównaniu z poprzednimi latami blisko dwukrotnie wzrosła liczba zgłoszeń dokonywanych przez studentów, a o jedną trzecią wzrosła liczba zgłoszeń ze strony pracowników. Mniejsze zmiany obserwujemy w dynamice zgłoszeń doktorantów. Bliższe dane prezentuje Tabela nr 2. W związku z tą dynamiką zmian do pewnego stopnia zmieniły się proporcje: w 2018 r. spraw zgłoszonych przez studentów było 55%, a przez pracowników 39%, w roku 2019 problemy studenckie stanowiły już 58%, a pracownicze 36% ogółu spraw.

Tabela nr 2. Porównanie spraw wg statusu podmiotu w latach 2017 – 2019.

Status podmiotu	Liczba spraw		
	2017	2018	2019
Student	79	86	146
Doktorant	4	10	12
Pracownik	63	61	91

Rok 2019 jest kolejnym rokiem, w którym do Rzeczniczki akademickiej trafiały sprawy ze wszystkich wydziałów i większości jednostek Uniwersytetu Warszawskiego. Można to odczytywać jako sygnał, że informacja o istnieniu i działaniu ombudsmana akademickiego dotarła do wszystkich jednostek akademickich. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę przedstawia Tabela nr

3. W zestawieniu oprócz wydziałów uwzględniono takie kategorie, jak: jednostki dydaktyczne (tj. Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych, Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Matematyczno - Przyrodniczych, Szkoła Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, Międzywydziałowe Studia Ochrony Środowiska), jednostki dydaktyczno – naukowe (tj. Centrum Europejskie, Instytut Ameryk i Europy, Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Zrównoważonym Rozwojem, Ośrodek Studiów Amerykańskich), jednostki naukowe (tj. Centrum Nowych Technologii UW CeNT, Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych, Ośrodek Badań nad Migracjami, Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. K. Michałowskiego, Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego, Centrum Nauk Sądowych) oraz inne jednostki (w tym Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Wydawnictwa UW, Dom Pracownika Naukowego).

Tabela nr 3. Zestawienie zgłoszeń ze względu na jednostkę.

Wydziały i jednostki	liczba spraw
Wydział „Artes Liberales”	3
Wydział Biologii	12
Wydział Chemii	4
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii	4
Wydział Filozofii i Socjologii	10
Wydział Fizyki	5
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych	1
Wydział Geologii	5
Wydział Historyczny	9
Wydział Lingwistyki Stosowanej	14
Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki	11
Wydział Nauk Ekonomicznych	5
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych	24
Wydział Neofilologii	18
Wydział Orientalistyczny	15
Wydział Pedagogiczny	5
Wydział Polonistyki	12
Wydział Prawa i Administracji	15
Wydział Psychologii	12
Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji	3
Wydział Zarządzania	4
Administracja Centralna	6

Dom Studencki	8
Jednostki dydaktyczne	11
Jednostki dydaktyczno-naukowe	9
Jednostki naukowe	8
Jednostki wspierające dydaktykę i badania	3
Inne	16

Tabela nr 4 przedstawia wydziały i jednostki według liczby zgłoszeń. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba zgłoszeń z poszczególnych jednostek wyraźnie wzrosła. Pomimo zmian w liczbach bezwzględnych, proporcje zgłoszeń są podobne co w latach wcześniejszych. Niezmienna pozostaje grupa wydziałów z największą liczbą zgłoszeń. Od pięciu lat w pierwszej piątce pozostają Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych (przed 2017 r. jako Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych), Wydział Neofilologii, Wydział Prawa i Administracji. Wydział Lingwistyki Stosowanej pojawia się w pierwszej piątce mniej więcej co drugi rok.

Tabela nr 4. Wydziały i jednostki wg liczby zgłoszeń.

Wydziały i jednostki	liczba spraw
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych	24
Wydział Neofilologii	18
Wydział Orientalistyczny	15
Wydział Prawa i Administracji	15
Wydział Lingwistyki Stosowanej	14
Wydział Biologii	12
Wydział Polonistyki	12
Wydział Psychologii	12
Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki	11
Jednostki dydaktyczne	11
Wydział Filozofii i Socjologii	10
Wydział Historyczny	9
Jednostki dydaktyczno-naukowe	9
Dom Studencki	8
Jednostki naukowe	8
Administracja Centralna	6
Wydział Fizyki	5
Wydział Geologii	5
Wydział Nauk Ekonomicznych	5

Wydział Pedagogiczny	5
Wydział Chemii	4
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii	4
Wydział Zarządzania	4
Wydział „Artes Liberales”	3
Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji	3
Jednostki wspierające dydaktykę i badania	3
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych	1
Inne	16

Z prośbą o pomoc zgłaszają się także osoby spoza Uniwersytetu, np. pracownicy Państwowej Akademii Nauk, czy innych uczelni. Zdarzają się zgłoszenia od osób prywatnych, które czują się dyskryminowane w miejscu pracy. Do Rzeczniczki akademickiej trafiają także prośby o pomoc w sprawach prywatnych, np. sformułowanie pozwu rozwodowego lub mediacja w konfliktach rodzinnych. We wszystkich tych przypadkach Rzeczniczka akademicka informuje o ograniczeniu swoich kompetencji do obszaru działania Uniwersytetu Warszawskiego i w miarę możliwości przekierowuje potrzebujących do innych instancji pomocowych.

Tematyka spraw

Sprawy studenckie

Największa liczba zgłoszeń studenckich dotyczyła spraw związanych z organizacją i tokiem studiów. Zgłoszenia obejmowały wskazane poniżej tematy:

- skreślenia z listy studentów,
- wznowienie na studia,
- problem z ukończeniem studiów,
- problem z zaliczeniem egzaminów,
- problem z zaliczeniem przedmiotu,
- problem z zaliczeniem lektoratu – egzaminu certyfikacyjnego,
- zmiana istotnych zasad w trakcie studiów,
- sposobu prowadzenia zajęć przez wykładowców,
- sposobu oceniania przez wykładowców,
- wydania dokumentacji studenckiej,
- niewydania decyzji w terminie,
- problem z rejestracją na zajęcia,

- problem z praktykami,
- problem z rozliczeniem wyjazdu Erasmus,
- podjęcie studiów na drugim kierunku,
- indywidualny tok studiów,
- przepisanie przedmiotu,
- opłaty za usługi edukacyjne,
- urlop zdrowotny,
- studenci zagraniczni – karta pobytu, groźba deportacji,
- utrudnionego kontaktu z wykładowcami.

Drugą kategorią pod względem liczebności zgłoszonych przypadków są konflikty i trudności komunikacyjne. Nieporozumienia występowały w różnych rodzajach relacji, zarówno poziomych - pomiędzy studentami, jak i pionowych – nieporozumienia z promotorem lub wykładowcą. Zdarzały się przypadki skarg studentów na prace dziekanatów, w szczególności sposób traktowania ich przez pracowników lub mylący charakter udzielanych informacji. W grupie tej znalazły się sprawy ogólnie sklasyfikowane jako ”trudności życia w akademiku”.

W 2019 r. zdecydowanie zwiększyła się liczba skarg na dyskryminację, molestowanie, stalking oraz naruszanie zasad etyki. Skargi dotyczyły m.in. nieetycznego zachowania studentów wobec studentów i studentek oraz wykładowców i wykładowczyń względem studentów i studentek. Pojawiła się także nowa kategoria spraw (sporadycznie sygnalizowana w latach wcześniejszych) związanych z umieszczaniem obraźliwych informacji w mediach społecznościowych.

Sprawy pracownicze

Tematyka spraw zgłaszanych przez pracowników wpisywała się w następujące obszary: konflikt, złe traktowanie (mobbing lub dyskryminacja), warunki pracy i polityka kadrowa, nieetyczne zachowania studentów lub innych pracowników.

Konflikty miały charakter poziomy: między współpracownikami, lub pionowy: na linii przełożony – podwładny. Większość konfliktów miała charakter relacyjno – organizacyjny, pojawiały się jednak przypadki, w których istotą różnic między stronami były kwestie merytoryczne/naukowe lub związane z różnicami wartości. Zgłaszane konflikty miały na ogół charakter binarny, ale zdarzały się także bardziej skomplikowane sprawy grupowe. Po pomoc zgłaszali się do Rzeczniczki akademickiej zarówno sami zaangażowani pracownicy, jak i ich przełożeni, którzy zaobserwowali konflikt w zespole. Pracownicy zgłaszali także konflikty i trudności komunikacyjne na linii wykładowca - student.

W przypadkach, w których występowało uzasadnione podejrzenie wystąpienia przesłanek mobbingu bądź dyskryminacji, Rzeczniczka akademicka proponowała przekierowanie sprawy do Koordynatorki ds. przeciwdziałania mobbingowi, bądź Komisji ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji. Ostateczna decyzja o podjęciu tych działań należała jednak do samego zainteresowanego.

Pracownicy zgłaszali się także do Rzeczniczki akademickiej ze sprawami związanymi z warunkami pracy i polityką kadrową, obejmującymi w szczególności takie tematy, jak:

- wynagrodzenia,
- ochrona emerytalna,
- regulacja zakresu obowiązków,
- dofinansowania kursów,
- urlopy,
- premie,
- oceny pracownicze, w tym również ocena sposobu prowadzenia zajęć,
- postępowania konkursowe,
- ochrona własności intelektualnej,
- niezgodne z przepisami polecenia służbowe,
- niewłaściwe wykonywania obowiązków służbowych.

Skargi na nieetyczne zachowanie dotyczyły często sposobu prowadzenia publicznego dyskursu – zarówno na portalach społecznościowych gromadzących pracowników, jak i np. na Radach Naukowych lub Radach Wydziału. Pojawiały się także skargi wykładowców na nieetyczne zachowania studentów i studentek wobec wykładowców, w tym molestowanie i stalking.

Podjęte działania

Na mocy § 7 Zarządzenia nr 30 Rzecznik może w zgłaszanych sprawach podejmować następujące działania:

- przedstawienie stosownej informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW;
- wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy;
- wsparcie w załatwieniu sprawy poprzez uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy we właściwej jednostce;
- wspomaganie w rozwiązaniu konfliktu: zdiagnozowanie problemu i wybór sposobu jego rozwiązania;
- rekomendowanie/prowadzenie mediacji;
- przedstawianie Rektorowi informacji i rekomendacji, leżących w zakresie obowiązków Rzecznika, dotyczących wskazania niezbędnych zmian systemowych i sposobów działania Uczelni.

Tabela nr 5. Typy działań podjętych przez Rzeczniczkę akademicką.*

Podjęte działanie	Liczba spraw
Udzielenie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW;	117
Wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy;	13
Interwencja w jednostce (uzyskanie informacji lub wyjaśnienie sprawy)	25
Coaching (wspomaganie w zdiagnozowaniu problemu i wyborze sposobu jego rozwiązania)	29
Mediacja (rekomendacja, prowadzenie)	15
Sygnalizacja na piśmie (przedstawianie opisu występujących trudności oraz/lub rekomendacji niezbędnych zmian systemowych bądź działań naprawczych).	4

* Podsumowanie ma charakter uproszczony, w rzeczywistości kategorie nie są w pełni rozłączne, część spraw może się mieścić w kilku kategoriach.

Kategoria pt. „udzielanie informacji dotyczącej funkcjonowania i regulacji prawnych obowiązujących na UW“ obejmuje zarówno pomoc osobom zgłaszającym problem w zrozumieniu własnej sytuacji faktycznej i prawnej oraz wyborze optymalnych rozwiązań, jak i wsparcie dla jednostek UW we właściwej interpretacji i stosowaniu obowiązujących regulacji prawnych. Z działaniem tym często wiąże się wskazanie jednostek lub osób właściwych do załatwienia sprawy. Natomiast interwencje

wskazane w punkcie drugim „wskazanie jednostek/osób właściwych do załatwienia sprawy“ obejmują sytuacje, w których Rzeczniczka akademicka nie podejmowała żadnych własnych działań pomocowych, a jedynie przekierowywała zgłaszającego do właściwej osoby lub jednostki. Działania coachingowe obejmowały pomoc świadczoną przez Rzecznikę akademicką w sytuacjach konfliktu, lub nękania pracownika (w szczególności tam gdzie nie było zgody na podjęcie działań mediacyjnych lub interwencyjnych) oraz wsparcie rozwojowe dla pracowników doświadczających trudności w życiu zawodowym.

Sygnalizacje

W praktyce swojej działalności Rzeczniczka akademicka realizuje obowiązek sygnalizacyjny przekazując istotne informacje na temat występujących trudności i potrzeb wprowadzania zmian zarówno na ręce JM Rektora i Prorektorów, jak i kierowników jednostek akademickich, w szczególności Dziekanów i Prodziekanów. Komunikaty na temat problemów mniejszej wagi przekazywane są drogą ustną, natomiast informacje o znaczących trudnościach o charakterze systemowym przekazywane są na piśmie. W roku 2019 Rzeczniczka akademicka przygotowała cztery takie pisemne sygnalizacje:

- 07.2019 r. Prodziekan ds. studenckich Wydziału Nauk Ekonomicznych – opinia w sprawie zaliczenia języka obcego. [*Wskazany w programie studiów zapis dotyczący zaliczenia języka obcego w brzmieniu „preferowany język ekonomiczny“ nie może być traktowany jako wymóg formalny prowadzący do obowiązku zaliczenia języka angielskiego ekonomicznego*]
- 08.2019 r. Prorektor ds. kadrowych i polityki finansowej – Propozycja zmian do Zarządzenia nr 18 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego w sprawie określenia trybu i warunków postępowania konkursowego na stanowisko nauczyciela akademickiego na Uniwersytecie Warszawskim [*temat dostępu kandydatów do dokumentacji konkursowej oraz uzasadnienia decyzji Komisji konkursowej*]
- 10.2019 r. Prodziekan ds. studenckich i jakości kształcenia, Wydział Zarządzania – sygnalizacja powtarzającego się nieodpowiedniego zachowania wykładowcy.
- 12.2019 r. Kolegium dziekańskie, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych – sygnalizacja powtarzającego się nieodpowiedniego zachowanie wykładowcy.

Warto w tym miejscu podkreślić, że problem nieodpowiedniego zachowania się wykładowcy jest na ogół rozwiązywany w bezpośredniej współpracy z wykładowcą i jego przełożonymi. Sytuacje, w których konieczne jest przedstawienie pisemnej sygnalizacji na ręce władz dziekańskich ma charakter wyjątkowy.

Podsumowanie

Podkreślenia wymaga zdecydowany wzrost liczby zgłaszanych spraw. Przyczyną znaczącego przyrostu spraw może być z jednej strony naturalna i spodziewana dynamika wzrostu związana z postępującym zakorzenianiem się instytucji Rzecznika akademickiego w systemie Uniwersytetu, dodatkowo wzmacnianym przez kampanię promocyjno – informacyjną „Rownoważni“, z drugiej wzrost liczby doświadczanych przez członków wspólnoty akademickiej trudności organizacyjno – prawnych oraz konfliktów interpersonalnych związanych z wdrażaniem reformy szkolnictwa wyższego w oparciu o Ustawę 2.0. Konsekwencją znaczącego przyrostu spraw jest konieczność zmiany sposobu procedowania: częstsze delegowanie spraw przez Rzeczniczkę na rzecz członków jej zespołu oraz wprowadzanie wystandaryzowanych metod działania w przypadku powtarzających się problemów. Dla utrzymania płynności reagowania na zgłaszane problemy niezbędne będzie powiększenie w 2020 r. Zespołu wspierającego działania Ombudsmana.

Warto zwrócić uwagę, że w sytuacji w której ustawa 2.0 promuje wprowadzanie na uczelniach instytucji Rzeczników akademickich, rozwiązania istniejące w tym zakresie na Uniwersytecie Warszawskim nabierają charakteru modelowego. Do Rzeczniczki akademickiej płynie w związku z tym wiele zapytań z innych uczelni krajowych odnośnie zasad i praktyki działania tej instytucji.

Pracownicy i studenci Uniwersytetu Warszawskiego mogą korzystać z coraz bardziej systemowego wsparcia w przypadku wystąpienia problemów – zarówno o charakterze organizacyjno – zawodowym, jak i osobistym. Działania Rzeczniczki akademickiej, Specjalistki ds. równouprawnienia, Pełnomocniczki Rektora ds. Rozwoju Zasobów Ludzkich (ze wsparciem rosnącego działu szkoleń), Biura ds. Osób Niepełnosprawnych i Centrum Pomocy Psychologicznej są coraz silniej powiązane wewnętrznie, tworząc zręby stabilnego systemu pomocy i wsparcia dla wszystkich członków wspólnoty akademickiej.

W toku działań Rzeczniczki akademickiej w 2019 r. wyraźnie dawało się odczuć zmianę klimatu w obszarze wzmacniania równości i różnorodności. Działania podejmowane przez samą uczelnię, m.in. w toku realizacji zobowiązań wynikających z podpisania Europejskiej Karty Naukowca i przyjętej przez uczelnię strategii HR Excellence in Research oraz przez instytucje takie jak Rzecznik Praw Obywatelskich, czy organizacje pozarządowe, np. Helsińską Fundację Praw Człowieka zmieniają kontekst funkcjonowania uczelni, kładąc nacisk na niewłaściwość działań i zachowań prowadzących do nierówności, dyskryminacji, czy molestowania oraz potrzebę aktywnego działania na rzecz profilaktyki i przeciwdziałania takim praktykom.

Przejawem aktywności działań uczelni w tym zakresie jest m.in. praca nad Planami równości płci (Gender Equality Plans), wypracowanie Instrukcji postępowania w przypadku pobicia i innych aktów nienawiści na tle dyskryminacyjnym wobec studentów, doktorantów lub pracowników UW, a także praca nad stworzeniem procedury przeciwdziałania molestowania seksualnego oraz - bardziej ogólnej - procedury antydyskryminacyjnej. Efektem tych działań jest rosnąca zmiana świadomości i postaw pracowników i studentów, którzy coraz częściej są gotowi zgłaszać do instytucji pomocowych zastrzałe, znane od lat problemy z zakresu dyskryminacji i molestowania ze świeżą nadzieją na ich rozwiązanie.

Narastającym problemem, na który uczelnia wciąż nie ma dobrej odpowiedzi, są trudności psychiczne i emocjonalne, coraz częściej doświadczane przez członków społeczności akademickiej – zarówno pracowników, jak i studentów. Problemy te w istotny sposób rzutują na możliwości pracy, studiowania i korzystania z oferty akademickiej, a czasami także obniżają komfort pracy i rzutują na poczucie bezpieczeństwa innych osób z otoczenia. Drugim istotnym problemem jest rosnący brak jednoznaczności w obrębie uznawanych na uczelni wartości i zasad. Coraz częściej mamy do czynienia z sytuacjami, w których różne grupy pracowników mają odmienne spojrzenie na to co słuszne i właściwe. Wydaje się, że odpowiedzią na te trudności może być uchwalenie Kodeksu etyki, który będzie dokumentem normującym wspólne zasady akademickie. Potrzeba wprowadzenia Kodeksu Etyki z rosnącą częstotliwością zgłaszana jest zarówno przez pracowników, jak i przez studentów.

Sprawozdanie przygotowała Anna Cybulko